

USTEC·STES

Intersindical Alternativa de Catalunya (IAC)

www.sindicat.net

Franqueig
concertat
02/444

Número 413
Monogràfic 2009

Eina sindical
d'informació

La pau, un repte diari

Proposta didàctica i recursos

A partir de primer cicle d'ESO

Aquest conte forma part d'un recull de relats relacionats amb la vida quotidiana d'infants que viuen enmig de greus conflictes polítics en diferents llocs del món. Les difícils situacions a l'Afganistan, a Colòmbia, a Bòsnia, a Libèria, a Ruanda, a Iraq..., són alguns dels països que recull el llibre.

Segons l'autora, tots els contes estan indicats per a alumnat a partir dels 11 anys. La nostra proposta té diferents nivells de dificultat per tal que cada docent pugui adaptar-la al seu alumnat. Considerem que és un conflicte important i molt complex que no té indicis de resoldre's fàcilment, per la qual cosa propo-

sem treballar-lo també a segon cicle de secundària i amb grups de persones adultes. En aquestes etapes educatives podem completar la proposta amb diverses pel·lícules o llibres que us proposem a l'apartat "Més recursos didàctics"

Objectius

- Reflexionar sobre l'impacte negatiu que pateix la població civil en la seva vida quotidiana quan viu immersa en un conflicte bèl·lic.
- Comprendre la importància del respecte a l'altre i de la solidaritat davant d'un conflicte bèl·lic que divideix un territori i considera 'enemiga' una bona part de la població.

"Quan les armes callaren"

Text original: "Cuando callaron las armas".
Edna Iturralde (2007). Grupo Editorial Norma.
Colección Torre de Papel. Url: www.librerianorma.com.

La Fàtima caminava lentament, amb les mans a les butxaques d'una gavadina fosca que li arribava fins als turmells i se li obria, com unes ales, a cada pas que feia. Un mocador de seda negra li amagava els cabells i li cobria el front fins a les celles. Els seus ulls, grans i ametllats, miraven d'esma l'asfalt del carrer.

Era una dona de mitjana edat, d'aparença robusta però no pas grassa, i amb el rostre d'una pal·lidesa lleugerament trencada de color d'oliva. Es va treure una mà tancada de la butxaca, mirà l'hora al rellotge de polsera i, de seguida, es posà la mà, de dits llargs i delicats, sobre el pit. Respirà profundament. Encara sentia com el cor li batejava amb força, amb aquelles palpitations ràpides i plenes de neguit que li venien quan passava pel control entre les dues zones. Avui havia estat pitjor que altres vegades. El guàrdia, tens, sense poder amagar el nerviosisme, l'havia interrogat amb una gran desconfiança mentre li examinava els papers, i l'havia fet esperar més del compte abans de donar-li el vistiplau i permetre-li el pas cap a l'altre costat.

El dia abans, en territori israelià, un cotxe bomba havia esclatat al costat d'un restaurant i havia matat catorze perso-

nes, entre les quals hi havia uns quants nens. La Fàtima recordà la seva filleta en aquella nit de terror quan el seu barri, en territori palestí, fou bombardejat en represàlia per un atac realitzat per membres de les forces palestines. La dona sentí la coïssor en els seus ulls, però no podia pas permetre's de plorar. I encara menys en aquest moment. Ja gairebé arribava a la casa on havia de fer la classe de piano i sabia com n'era de sensible la Sara, la seva alumna. De ben segur que la nena se n'adonaria immediatament de les seves llàgrimes.

Entrà per un carreró estret d'edificis petits, amb vuit pisos com a molt a cada costat. Tots pintats de blanc, només es diferenciaven per les formes diverses de les finestres. Bé, gairebé tots, perquè n'hi havia un que tenia uns balconets de ciment davant de les finestres, més aviat per fer bonic que perquè fessin cap servei.

La Fàtima s'hi encaminà. De lluny se sentia un brogit apagat d'armes, concretament d'artilleria.

S'aturà davant d'una porta de ferro grisa. Al costat hi havia el plafonet dels timbres. No n'hi havia cap que dugués el nom. Trià el quart timbre i el premé dos cops seguits i un tercer al

- Conèixer les principals causes del conflicte entre Israel i Palestina, buscant diferents fonts d'informació i proposant alternatives de solució pacífica.
- Conèixer les diferents iniciatives i experiències dels grups antimilitaristes de la zona.

Activitats

- 1 Prèviament, el/la professor/a preguntarà al grup què en saben del conflicte entre israelians i palestins. S'anotaran a la pissarra totes les reflexions que surtin.
- 2 Lectura individual del conte.
- 3 Quins creus que són els valors que transmet aquest conte? En grup-classe el comentarem i farem una pluja d'idees dels valors que transmet.
- 4 Després, individualment, intentarem formular amb una frase

el que més ens ha impactat de tot el conte i hi afegirem un dibuix o imatge que ho representi. Finalment s'elaborarà un mural col·lectiu.

- 5 En una altra sessió, l'alumnat buscarà als diaris notícies sobre el conflicte i en petit grup analitzarà les imatges i les expressions que denotin algun aspecte relacionat amb l'enemistat, l'odi, l'agressió, el combat, vèncer o perdre, etc.

Després ompliran una fitxa de treball amb dues parts: "conflicte i enemistat" / "pau i solidaritat".

- part 1: anotar les paraules i expressions que representen la guerra i el conflicte.
- part 2: (hauran de tornar a llegir el conte) descriure com és la relació entre les dues mares, fent una llista d'elements, aspectes i exemples que demostrin la seva solidaritat.

cap d'una estoneta. Per precaució, havien acordat de trucar d'aquella manera.

A través de l'espiell s'escoltà una tènue veu de dona que preguntava si era la Fàtima.

-Sí, sóc jo, la Fàtima.

La veu tornà a preguntar.

-Senyora Rosenberg, sóc jo, la Fàtima, la professora de piano. No passi pena, sisplau deixi'm entrar.

La Fàtima s'impacientà, però de seguida se'n penedí. Qualsevol estaria nerviós en un dia com aquell. I en tindria motius. Però..., hi havia algun dia tranquil i sense por en aquesta guerra contínua en què vivien?

La porta s'obrí amb un clic sec i la Fàtima pujà les escales dels quatre pisos. Una dona pigallada, de cabells vermells i rinxolats l'estava esperant sota la llinda de la porta oberta. Li somrigué amb amabilitat i estengué totes dues mans amb els palmells cap amunt.

-Shalom, Fàtima -formulà en hebreu la salutació de pau.- Salaam-aleikum, que la pau sigui amb tu- respongué la Fàtima en àrab mentre li tornava el somriure.

- Quin goig que hagi vingut! Passi, passi que la Sara està impacient per veure-la. Li té una sorpresa -la dona pèl-roja l'agafà d'un braç i l'empenyé suaument cap dins.

La Fàtima entrà al petit rebedor, es tragué la gavardina i la donà a la senyora Rosenberg perquè la desés. A sota lluïa l'eterna roba negra. Contemplà atentament la dona de cabells vermells; era una mica més jove i bonica, però vídua com ella. Els seus homes havien mort en atemptats semblants, però cada un en una zona diferent del conflicte, a Jerusalem. Tècnicament, doncs, les dues dones eren de bàndols oposats, pertanyien a bàndols enfrontats, però no havien sentit res que no fos amistat des que es conegueren. Recomanada pel metge que tractava la Sara, la Fàtima havia acceptat de fer classes de piano a la nena com una teràpia per a la seva malaltia.

La Fàtima se sentia còmoda en aquella casa. La senyora Rosenberg sempre la rebia amb la mateixa cortesia i invariablement sempre li deia el mateix: que la Sara l'estava esperant impacient i que li tenia preparada una sorpresa.

- Fàtima!- escoltà que deia una veu infantil amb to d'urgència.

Una nena en cadira de rodes l'esperava a l'altra habitació, al costat del piano. Tenia tretze anys, però el seu cosset semblava el d'una criatura de sis. Duia els cabells vermells, com els

de la mare, recollits al costat en una llarga trena relligada amb un cordó de sabates.

Totes dues dones se li acostaren. La Fàtima s'avançà i s'assegué a la gatxoneta per agafar les mans de la nena entre les seves.

- Sara, que maca que estàs amb aquest pentinat nou. Ara, has de dir-me la sorpresa que m'has preparat avui.

Abans que la nena li pogués contestar, es tornà a escoltar encara més intens el soroll de l'artilleria. La nena romangué en silenci. La Fàtima, nerviosa, es posà dreta i s'acostà a la finestra. En la llunyania es podia veure com s'aixecaven columnes de fum sobre la zona on ella vivia.

- Escolta el que puc tocar ja- li digué la Sara.

Mogué la cadira de rodes fins a situar-se davant el piano i deixà caure les mans sobre les tecles negres i blanques. Era un piano de paret, de fusta noble, creuada per vetes de diversos tons marrons. Hi havia dos canelobres de bronze que sortien de la tapa vertical que encara conservaven restes d'unes espelmes vermelles.

La Sara assajà uns acords amb el piano i es girà cap a la seva mestra amb els ulls brillants. La Fàtima tornà al costat de la nena i s'assegué en un banquet de fusta que hi havia.

La senyora Rosenberg també s'hi acostà.

Però ara el brogit de les armes, el soroll dels trets i de les explosions, s'havia sentit molt a prop de l'edifici. A la Sara se li enfosquí l'esguard.

La Fàtima recordà el de la seva filla i hi veié la mateixa por. Pensà en aquella por que torna opaca la mirada dels éssers humans com quan el fang cau sobre els vidres, però sacsejà el cap per tal de dissipar aquells pensaments.

-Molt bé, Sara! Ara podem tocar juntes -somrigué. A quatre mans!

-Però els trets...- la Sara no pogué pas continuar. Li tremolaven els llavis.

La senyora Rosenberg posà serenament una mà damunt de l'espatlla de la Sara i l'altra sobre la de la professora.

La Fàtima col·locà les mans de la nena sobre les tecles de l'esquerra, les de l'escala alta, i de seguida alçà les seves graciosament mentre comptava fins a tres i amb un lleu moviment de cap li indicava que comencessin a tocar el piano alhora.

La música s'escampà per tota l'habitació.

I just aleshores les armes callaren.

Activitats extres per a alumnat de 4t d'ESO, batxillerat i persones adultes

- 1 Preparar un recull de fotografies sobre conflictes que demostrin els danys que pateix la població civil, reflexionar sobre els possibles atacs o bombardejos "injustificats" i sobre els "danys col·laterals" a la població civil.
- 2 En grups de 5-6 alumnes, buscar informació telemàtica sobre la resistència activa i les accions pacífiques de la ciutadania de Palestina i d'Israel: grups antimilitaristes i d'insubmisos; i especialment buscar els grups de dones israelianes i palestines que promouen accions conjuntes en pro de la pau, com el moviment de "Dones de Negre" i "Bat Salom".
Després, preparar un petit col·loqui on cada grup d'alumnes parlarà d'un dels grups pacifistes i les seves iniciatives.
Després, preparar un petit col·loqui on cada grup d'alumnes parlarà d'un dels grups pacifistes i les seves iniciatives.
- 3 Passi de la pel·lícula *Els llimoners* i debat posterior.

Més recursos didàctics

Concurs d'animació per la Pau. Premis de curtmetratges i vídeos. Fundació per la Pau

Us proposem de treballar amb l'alumnat de primària el vídeo: "No esperis, actual!" realitzat per l'alumnat de cinquè de primària del CEIP Els Costerets de Sant Pere de Ribes, que va guanyar un premi en la categoria Curtmetratge Júnior a la segona edició del concurs (curs 2007-2008). És un

vídeo curt, molt creatiu i interessant, que dona peu a un ampli debat a classe sobre el despropòsit de les guerres i l'ús de les armes com a 'excusa' per viure en un món més segur.

Des d'aquí, felicitem el CEIP Els Costerets i animem la resta de centres educatius a participar en la propera convocatòria (setembre 2009).

Per veure els curtmetratges guanyadors de les dues edicions anteriors, entreu a: www.fundacioperlapau.org/concurs.

Contes i llibres juvenils

Educació infantil i cicle inicial de primària

La família d'en Konan. Fundació Akwaba. 6°. Conte amb guia pedagògica.

Sinopsi. La guerra obliga una família d'elefants de Costa d'Ivori a marxar cap a un altre lloc més tranquil per viure en pau. Pel camí es troben altres animals i continuen el viatge ple-gats. És la història dels pobles desplaçats pels conflictes bèl·lics.

Més informació: www.fundacioakwaba.cat

Primària

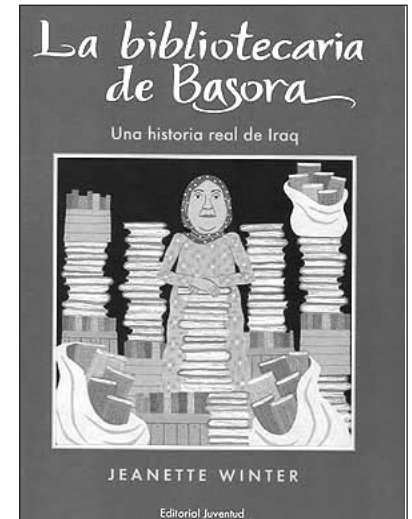
La bibliotecària de Bàssora. Jeannette Winter. Ed. Joventut. 2007. A partir de 7 anys.

Explica la història real d'Alia Muhammad Baker, directora de la biblioteca central de Bàssora (Iraq), que aconseguí salvar un 70% dels llibres de la biblioteca emportant-se'ls a casa seva i a les de les seves amistats uns dies abans que l'edifici de la biblio-

teca fos incendiada per una bomba. En un acte de valentia, l'Alia va desafiar la passivitat de les autoritats per ajudar-la i va vencer la por al perill dels constants bombardejos per tal de salvar els llibres.

Secundària

Cuando callaron las armas. Edna Iturralde (2007). Grupo Editorial Norma. En castellà. A partir dels 11 anys.

4t d'ESO, batxillerat i persones adultes

Jocs de guerra. Cosa d'infants. Fundació Akwaba. 2007. Edicions de la Quàdriga. Amb DVD. 15°.

Sinopsi. És un llibre de poesies, contes, dibuixos i testimonis creat a partir de l'experiència dels nens i nenes soldats que van participar al conflicte armat a Costa d'Ivori. Pretén reflexionar sobre les causes, les conseqüències i les perspectives d'aquests infants, refugiats a la Casa d'Acollida de Gronfeville.

Akwaba ha iniciat també una campanya per treballar aquesta temàtica amb alumnat de secundària: www.idespresdelaguerraque.blogspot.com

Pel·lícules

Los limoneros (Lemon Tree), d'Eran Riklis. 2008. Israel, Alemanya, França.

La pel·lícula està basada en una història real. Narra com una dona palestina, la Salma, viu tranquil·lament a casa seva en la frontera entre Israel i els territoris ocupats.

El seu veí és el ministre de Defensa d'Israel i la policia decreta que els llimoners de la casa de Salma representen una amenaça per a la seva seguretat, així que ordenen que siguin talats. Llavors Salma decideix lluitar per salvar els seus arbres i la seva vida. Apta per a tots els públics.

Domicilio privado (Private Direction), de Saverio Constanzo. Italia, 2004

Aquest film és un al·legat a la pràctica de la no-violència a la Palestina d'avui. Està basat en un fet real del qual el director en fou testimoni directe. És el drama d'una família palestina que és agafada com a ostatge a la seva pròpia casa per l'exèrcit israelià. Més informació: www.grupotortuga.com/Domicilio-privado-de-Saverio.

Editorial**Si vols la pau...
no preparis la guerra**

Amb aquesta Eina pretenem aportar el nostre granet de sorra a la tasca quotidiana d'educar en i per a la pau, de promoure una cultura de pau, de propiciar la reflexió i la mediació dels conflictes de manera pacífica; en definitiva, de disminuir qual-sevol manifestació d'agressió i violència en l'àmbit educatiu, una comesa que molts centres escolars de Catalunya duen a terme des de fa anys.

Potser el títol d'aquesta editorial ens sorprengui perquè aquest lema va ser l'eslògan de les mobilitzacions antimilitaristes i pacifistes de fa unes dècades. Però ara som al 2009 i cal plantejar-nos: és que encara estem igual? És possible que no hàgim canviat gens? Sí, sí que hem canviat i per a millor, tant a nivell individual com col·lectivament, igual que el món també ha avançat positivament en molts aspectes, però el que és innegable és que les situacions de conflicte, agressivitat i violència s'estan convertint en fets quasi quotidians i la població infantil i juvenil els absorbeix i viu sovint sense que hi hagi un tractament pedagògic del tema, fet que pot arribar a provocar que incorporin la violència als seus valors i actituds amb 'normalitat'. I aquest sí que és un aspecte preocupant per a aquelles persones compromeses amb la pau, la solidaritat i la justícia social; per als i les professionals de l'educació que sempre han defensat una educació on el respecte a l'altre i el diàleg siguin valors fonamentals en una escola pública plural, laica, coeducativa i democràtica.

La pau no és només l'absència de guerra. La pau com a valor humà s'aprèn i es posa en pràctica dia a dia. Molts són els exemples que trobem en la nostra tasca educativa per "promoure i viure la pau": podem començar fent un treball de conscienciació amb el nostre alumnat analitzant les situacions de violència i agressivitat a les hores d'esbarjo, a les hores de canvi d'aula o de sortides escolars; podem planificar un dia al mes o al trimestre per treballar a tutoria o a la classe d'ètica algun dels conflictes actuals, analitzant-ne les causes i buscant-hi solucions. Igualment, podem treballar a partir de contes, narracions, documentals o pel·lícules sobre guerres i accions pacifistes. En aquest sentit, us oferim algunes informacions i propostes en aquesta Eina.

També trobem exemples de violència al nostre entorn quotidià: els mitjans de comunicació van farcits de notícies d'actes violents, ja siguin conflictes bèl·lics, com casos de racisme, com fets d'agressió i violència als esports -bàsicament al futbol-, programes de tertúlia on l'insult, la desqualificació i els crits són la tònica general de comunicació. I no podem oblidar la flagrant xacra social de la violència masclista, que també està germinant en el nostre jovent quan estableixen relacions de parella abusives. Com a educadores i educadors hem d'intentar contrarestar la gran influència que tenen aquests fets entre el nostre alumnat, incorporant a la nostra tasca les propostes educatives per al tractament de la diversitat inter cultural i del feminisme.

Les propostes i reflexions que us suggerim poden ser desenvolupades durant tot el curs escolar. Molts són els dies 'especials' que el calendari ens ofereix per treballar la pau, com el "Dia Escolar de la No-violència i la Pau" que, com ja sabeu, se celebra el 30 de gener; o el "Dia de les dones per la pau i el desenvolupament", el 24 de maig, o el "Dia Internacional de la Pau" el 21 de setembre; o bé durant la Setmana Cultural del vostre centre.

Com veieu, motius per treballar l'educació per la pau n'hi ha molts, i dies al calendari, tots. Només és qüestió de proposar-s'ho.

**Delegacions solidàries.
Estiu 2008****Visita de mestres catalanes a Guatemala.
Solidaritat i intercanvi d'experiències a
flor de pell**

Un altre any hem organitzat una delegació solidària USTEC-Entrepobles, per conèixer de prop un dels projectes amb què hi col·laborem des de fa temps: es tracta del nostre agermanament amb l'Associació de Mestres d'El Ixcán.

Durant un mes les nostres companyes mestres han pogut conviure, aportar alegries, idees i esforços, i també han après una altra manera d'entendre la vida en comunicació total amb la natura i en una convivència pacífica. Han aportat els seus coneixements i han après maneres diferents d'entendre l'educació de la mà de les mestres d'infantil i primària guatemalenques.

**Projecte a la Comunitat "Primavera d' El
Ixcán" (Guatemala)**

Des d'ençà l'any 2000 donem suport per a beques al jovent que vol cursar estudis de batxillerat diversificat (peritatge agrònom, informàtica, etc.) i de magisteri, per la qual cosa ha de desplaçar-se lluny de la comunitat, amb un increment substancial de les despeses. Enguany s'han cobert les necessitats educatives de 24 joves estudiants. Enguany s'han cobert les necessitats educatives de 24 joves estudiants.

Compartim, vivim, aprenem

"Aquest estiu la Comunitat de Primavera d'El Ixcán, a Guatemala, ha rebut la visita de tres mestres curioses, amb ganes de compartir i viure el seu dia a dia i la seva escola.

És molt gratificant, emotiu i engrescador trobar-se amb un poble, que ple de mancances econòmiques, se'n surt i ens cuida a nosaltres, les acompanyants, amb tant d'afecte.

Hem après moltes coses, com per exemple aprofitar el que tenim al voltant i fer-ne una eina per treballar a l'aula. També a treballar conjuntament, amb alegria i acceptació de les diferències.

És tot un poble que s'autogestiona i es responsabilitza de la seva vida en comú. Fa molt poc que tenen llum, però fa molt que brillen!"

-Declaracions de les companyes visitants-

Les armes no eduquen, les armes maten

Campanya "desmilitaritzem l'educació"

El tema de la militarització i tot el que comporta -exèrcit, missions de pau, uniformes, exaltació de la defensa i la seguretat, etc.-, està impregnant cada cop amb més persistència la nostra societat i, per extensió, tot l'àmbit educatiu. Descubrim elements militaristes dins d'espais lúdics i recreatius, però també dins del currículum, com en el cas de l'assignatura "Educació per a la Ciutadania", en què es pot trobar la proposta de defensa de la pau i la resolució dels conflictes des de l'acció dels exèrcits "humanitaris". És un discurs que destaca el paper de l'exèrcit en tasques humanitàries però invisibilitza altres qüestions com ara la perpetuació de valors basats en la disciplina jeràrquica, en el valor i la utilització de la força i de les armes.

Com a educadores i educadors no podem restar impassibles davant aquesta utilització dels espais públics i educatius com a eina de transmissió d'uns valors que representen la perpetuació d'una societat androcèntrica, patriarcal i militarista.

Tenim el ple convenciment que la missió de les institucions i els agents educatius és el foment de la cultura, la ciència i els valors de la convivència i la diversitat, i no hi ha dubte que exèrcit i educació són conceptes manifestament antagònics.

És per això que el 2008 diverses entitats vinculades al foment de la pau i l'educació hem creat la campanya Desmilitaritzem l'Educació, que té l'objectiu d'impedir la presència de les institucions militars i els seus valors en els espais educatius.

No volem exhibicions d'uniformes i d'armament en els espais educatius i recreatius; no volem parlar de "cultura de defensa", sinó de "cultura de pau", no volem una seguretat ciutadana carregada de normes, disciplina i autoritat imposades...

Hi ha una altra manera d'educar, un altre món és possible

Adhereix-te al Manifest Unitari

Trobareu el manifest a <http://desmilitaritzem.blog.pangea.org/>. Adhesions: desmilitaritzem@gmail.com

Es poden adherir a la campanya "Desmilitaritzem l'Educació" entitats, escoles, instituts i persones individuals.

Federació Catalana d'ONG per la Pau, Federació Catalana d'ONG pels Drets Humans, Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament, USTEC-STEs (IAC), CGT, Coordinadora Tarragona Patrimoni de la Pau, Justícia i Pau, Fundació per la Pau, Centre UNESCO de Catalunya, Dones x Dones, Entrepobles, Col·lectiu Antimilitarista de Sant Cugat, Asambleu Antimilitarista de Madrid, Servei d'Informació de l'Objecció Fiscal a la Despesa Militar, Centre Virtual de la Cultura de Pau de Catalunya, Grup d'Empordaneses i Empordanesos per la Solidaritat, Germanor Obrera d'Acció Catòlica, AMPA Escola Patronat Domènech (Barcelona), Escola Guinardó SCCL (Barcelona), Plataforma per la Pau (Lloret), Coordinadora "Un altre món és possible" (Sabadell), Fundació Akwaba, Estudiants En Lluita, Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans, Ateneu Art i Cultura (L'Empordà), Coordinadora d'ong Solidàries de les comarques gironines i l'Alt Maresme, Assemblea Mundet, Estudiants en acció, Món-3, Proda Catalunya, Acció dels Cristians per l'Abolició de la Tortura - ACAT, Federació d'associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya (FAPAC), PBI-Brigades Internacionals de Pau, Artesans per la Pau, Grup d'Educació per la Pau, Moviment per la Pau.

LES ARMES NO EDUQUEN

LES ARMES MATEN

USTEC-STEs

Barcelona (08007): Ronda Universitat, 29, 5è Telèfon 93 302 76 06 - Fax 93 302 55 99

Girona (17001): Eiximenis, 14, 2n 2a Telèfon 972 20 20 34 - Fax 972 41 17 03

Lleida (25002): Pg. Ronda, 2, 1r 4a Telèfon 973 26 30 32 Fax 973 27 25 07

Tarragona (43003): August, 21 entl. 1a Telèfon 977 23 52 63 Fax 977 23 90 04

Tortosa (43500): Rosselló, 6, entl. Telèfon i Fax 977 51 10 46

Alt Urgell i Cerdanya: 687 77 85 77

Pallars Jussà i Pallars Sobirà: 676 66 67 54

Maresme Telèfon: 609 76 94 45 **Internet:** <http://www.sindicat.net>

Correu electrònic: ustecstes@pangea.org girona@sindicat.net lleida@sindicat.net tarragona@sindicat.net